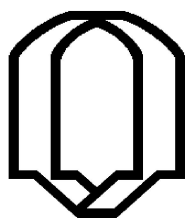

بسم الله الرحمن الرحيم

آدمی در عالم خاک نمی آید به دست

عالمی دیگر بیاید ساخت و ز نو آدمی

دانشگاه یزد
دانشکده علوم اجتماعی
گروه جامعه‌شناسی

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
جامعه‌شناسی

بررسی رابطه بین نظم خانواده و بازتولید دینداری در بین
شهروندان یزدی

استاد راهنما: دکتر مسعود حاجی زاده میمندی
استاد مشاور: دکتر اکبر زارع شاه آبادی

پژوهش و نگارش: حمید تقوی مریم آبادی

این پایان‌نامه با حمایت مالی از سازمان جوانان استان یزد به انجام رسیده است

مهر ۱۳۸۸

تقدیم به

سارا و لیلا به پاس محبتشان
پدر و مادرم به خاطر همه چیز

و

تمام بزرگانی که در رشد و بالندگی من نقشی داشته اند

تقدیر و تشکر

منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب رحمت است و به شکر اندرش مزید نعمت. سپاس بیکران محمد امین(ص) را که به ما آموخت انسان باشیم. از پدر و مادر بزرگوارم که بدخلقی ها و کوتاهی های مرا با سکوت و لبخند پاسخ دادند فروتنانه سپاسگزارم. از زحمات چند ساله استادان گرامی، آقایان دکتر مسعود حاجی زاده میمندی و دکتر اکبر زارع شاه آبادی و به خاطر زحمات ایندو بزرگوار در راهنمایی و مشاوره این پایان نامه صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. همچنین از استادان گرامی، آقای دکتر مهربان پارسامهر و سرکار خانم دکتر بهاره سازمند که زحمت داوری پایان نامه را تقبل نمودند نیز صمیمانه سپاسگزارم. از آقای دکتر مسعود چلبی استاد جامعه شناسی دانشگاه شهید بهشتی تهران که فروتنانه و بزرگوارانه به ابهامات و سؤالات من پاسخ گفتند تشکر می نمایم. از سرکار خانم لیلا شمس پور که مدیر فنی و اجرایی و هماهنگی بودند و خانمها ناهید حسین آبادی و فهیمه ابراهیمی که اجرای امور میدانی را به عهده داشتند نیز تشکر می نمایم. از آقایان مجید امینی، محمد حیدری و سرکار خانمها فاطمه ابراهیمی صدرآباد و کژال امینی بابت تذکرات و کمکهایشان متشکرم.

چکیده

دین، یکی از مهمترین نظامهای ارزشی است که جامعه برای بقای خود نیاز به بازتولید آن در نسلهای بعدی دارد. عوامل گوناگونی در این فرایند بازتولید تأثیر گذار می‌باشند؛ که جامعه پذیری یکی از مهمترین آنهاست و از میان عناصر جامعه پذیری، خانواده از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. در این رساله، تأثیر خانواده بر بازتولید دینداری در میان شهروندان شهر یزد بررسی شده است. چارچوب نظری تحقیق نظریه نظم اجتماعی است. این نظریه تلفیقی از نظریات کارکردگرایی ساختاری با تأکید بر نظر پارسونز است که توسط مسعود چلبی تدوین شده است طبق این نظریه نظم خانواده بازتولید ارزشها و هنجارها را در پی خواهد داشت. این پیمایش بر روی ۳۲۰ خانواده یزدی که با استفاده از فرمول کوکران به دست آمده است انجام و در تحلیل داده ها از رگرسیون چند متغیری، تحلیل واریانس و ضریب همبستگی استفاده گردیده است. نتایج نشان می دهد که رابطه بین متغیر وابسته بازتولید دینداری و متغیرهای مستقل نظم در خانواده، درآمد، و تحصیلات معنی دار است. رابطه بین متغیر وابسته بازتولید دینداری و متغیر مستقل نظم خانواده مثبت و معنی دار است به طوریکه هرچه نظم خانواده بیشتر باشد بازتولید دینداری نیز بیشتر است. همچنین در خانواده هایی که ابعاد نظم در آنها به شکل قوی تری وجود دارد میزان بازتولید دینداری نیز بیشتر است. رابطه بین تحصیلات والدین و فرزندان با بازتولید دینداری معنی دار بود؛ با افزایش تحصیلات در گروه اول از میزان بازتولید دینداری کاسته می شود در حالیکه در مورد فرزندان رابطه دو متغیر مذکور مثبت است. همچنین بازتولید دینداری در ابعاد چهارگانه دینداری با ابعاد چهارگانه نظم و نظم خانواده به طور کل دارای رابطه مثبت و معنی دار بود. در نهایت نتیجه حاصل از رگرسیون گام به گام نشان داد که دو متغیر درآمد و نظم خانواده در مجموع ۴۹٪ از متغیر وابسته را تبیین می کنند.

واژگان کلیدی: بازتولید دینداری، نظم اجتماعی، نظم خانواده، یزد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول؛ کلیات تحقیق
۲	مقدمه
۳	۱-۱ بیان مسأله
۵	۲-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق
۶	۳-۱ اهداف تحقیق
۷	۴-۱ تنگناها و مشکلات تحقیق
۸	فصل دوم؛ مبانی نظری و پژوهشی تحقیق
۸	۱-۲ پیشینه تحقیق
۸	اشاره
۸	۱-۱-۲ تحقیقات داخلی
۱۵	۲-۱-۲ تحقیقات خارجی
۱۷	۲-۲ مبانی نظری تحقیق
۱۷	اشاره
۲۰	۱-۲-۲ امیل دورکیم
۳۰	۲-۲-۲ ماکس وبر
۴۰	۳-۲-۲ کارل مارکس، انگلس و مارکسیسم
۵۶	۴-۲-۲ پی یر بوردیو، دین به منزله میدان
۷۰	۵-۲-۲ رونالد اینگلهارت
۷۷	۶-۲-۲ میلتون ییگر
۸۲	۷-۲-۲ عبدالکریم سروش
۸۴	۸-۲-۲ پیتربرگر و توماس لاکمن
۱۰۵	۹-۲-۲ تالکوت پارسونز
۱۱۵	۱۰-۲-۲ مبنای نظری پژوهش؛ نظریه نظم خانواده
۱۲۶	۳-۲ مدلها و نظریه های مربوط به سنجش دینداری
۱۲۶	اشاره
۱۲۷	۱-۳-۲ مدل دینداری لنسکی
۱۲۸	۲-۳-۲ مدل دینداری دیجانگ و فالکنر

۱۲۹ مدل دینداری کانینگهام و پیجر
۱۳۰ مدل دینداری آلپورت
۱۳۱ مدل دینداری کینگ و هانت
۱۳۴ مدل دینداری هیمل فارب
۱۳۷ مدل‌های دینداری در ایران
۱۳۸ مدل دینداری آذربایجانی
۱۴۰ مدل دینداری شجاعی زند
۱۴۱ مدل مورد استفاده در تحقیق، سنجش میزان دینداری با نظریهٔ گلاک و استارک
۱۴۸ چارچوب نظری تحقیق
۱۵۰ مدل نظری تحقیق
۱۵۱ فرضیات تحقیق

فصل سوم؛ روش شناسی تحقیق ۱۵۲

۱۵۳ نوع پژوهش
۱۵۳ جامعهٔ آماری
۱۵۳ نمونه‌گیری، حجم نمونه و شیوهٔ نمونه‌گیری
۱۵۳ واحد تحلیل
۱۵۴ ابزار یا فنون گردآوری داده‌ها
۱۵۴ تعریف نظری متغیرها
۱۵۴ ۱-۶-۳ دینداری
۱۵۸ ۱-۱-۶-۳ بعد اعتقادی
۱۵۸ ۲-۱-۶-۳ بعد مناسکی
۱۵۸ ۳-۱-۶-۳ بعد عاطفی
۱۵۸ ۴-۱-۶-۳ بعد پیامدی
۱۵۸ ۲-۶-۳ بازتولید دینداری
۱۵۹ ۱-۲-۶-۳ بازتولید بعد اعتقادی
۱۵۹ ۲-۲-۶-۳ بازتولید بعد مناسکی
۱۵۹ ۳-۲-۶-۳ بازتولید بعد عاطفی
۱۵۹ ۴-۲-۶-۳ بازتولید بعد پیامدی
۱۵۹ ۳-۶-۳ نظم خانواده
۱۵۹ ۱-۳-۶-۳ بعد همگامی مشترک
۱۵۹ ۲-۳-۶-۳ بعد همدلی مشترک

۱۵۹	۳-۳-۶-۳	بعد همفکری مشترک
۱۶۰	۴-۳-۶-۳	بعد همبختی مشترک
۱۶۰	۷-۳	اعتبار و پایایی
۱۶۰	۸-۳	سنجش و تعریف عملیاتی متغیرها
۱۶۳	۹-۳	مقیاس سازی
۱۶۴	۱۰-۳	فنون تحلیل داده ها

۱۶۵..... فصل چهارم؛ توصیف داده های تحقیق

۱۶۶		اشاره
۱۶۶		توصیف داده ها
۱۶۷	۱-۴	مشخصات جمعیت شناختی پاسخگویان
۱۶۷	۱-۱-۴	تحصیلات پدر و مادر
۱۶۸	۲-۱-۴	شغل پدر و مادر
۱۶۹	۳-۱-۴	تحصیلات فرزندان
۱۷۰	۴-۱-۴	سن فرزندان
۱۷۱	۵-۱-۴	درآمد خانواده

۱۷۲..... توصیف ابعاد نظم خانواده

۱۷۲	۲-۴	همدلی مشترک
۱۷۲	۱-۲-۴	علاقه مادر به پدر
۱۷۳	۲-۲-۴	علاقه فرزند به پدر
۱۷۴	۳-۲-۴	علاقه فرزند به مادر
۱۷۵	۴-۲-۴	علاقه پدر به مادر
۱۷۶	۵-۲-۴	علاقه پدر به پاسخگو
۱۷۷	۶-۲-۴	علاقه مادر به پاسخگو
۱۷۸	۷-۲-۴	علاقه پاسخگو به خواهر و برادر
۱۷۹	۸-۲-۴	علاقه خواهر و برادر به پاسخگو
۱۸۰	۳-۴	همفکری مشترک
۱۸۰	۱-۳-۴	توافق پدر و مادر در پس انداز
۱۸۱	۲-۳-۴	توافق پدر و مادر در خرج و هزینه
۱۸۲	۳-۳-۴	توافق پدر و مادر در عوض کردن منزل
۱۸۳	۴-۳-۴	توافق پاسخگو با پدر و مادر در زمینه عوض کردن منزل
۱۸۴	۵-۳-۴	توافق پدر و مادر در زمینه عوض کردن وسایل منزل

- ۱۸۵.....۶-۳-۴ توافق پاسخگو و پدر و مادر در زمینه عوض کردن وسایل منزل
- ۱۸۶.....۷-۳-۴ توافق پدر و مادر در زمینه خرید لباس
- ۱۸۷.....۸-۳-۴ توافق پاسخگو با پدر و مادر در خرید لباس
- ۱۸۸.....۹-۳-۴ توافق پدر و مادر در زمینه مسافرت و گردش
- ۱۸۹.....۱۰-۳-۴ توافق پاسخگو با والدین در زمینه مسافرت و گردش
- ۱۹۰.....۱۱-۳-۴ توافق والدین در زمینه دید و بازدید
- ۱۹۱.....۱۲-۳-۴ توافق پاسخگو با والدین در زمینه دید و بازدید
- ۱۹۲.....۱۳-۳-۴ توافق والدین در زمینه نوع غذا
- ۱۹۳.....۱۴-۳-۴ توافق پاسخگو با والدین در زمینه نوع غذا
- ۱۹۴.....۱۵-۳-۴ توافق والدین در زمینه دکوراسیون منزل
- ۱۹۵.....۱۶-۳-۴ توافق پاسخگو با والدین در زمینه دکوراسیون منزل
- ۱۹۶.....۱۷-۳-۴ توافق والدین در زمینه تربیت فرزندان
- ۱۹۷.....۱۸-۳-۴ توافق پاسخگو با والدین در زمینه تربیت فرزندان
- ۱۹۸.....۴-۴ همبختی مشترک
- ۱۹۸.....۱-۴-۴ میزان نگرانی والدین در بیماری فرزندان
- ۱۹۹.....۲-۴-۴ میزان ناراحتی والدین در شکست ازدواج فرزندان
- ۲۰۰.....۳-۴-۴ میزان ناراحتی والدین در شکست تحصیلی فرزندان
- ۲۰۱.....۴-۴-۴ میزان تحمل مشکلات توسط مادر به خاطر فرزندان
- ۲۰۲.....۵-۴-۴ تفاوت نداشتن بود و نبود فرزندان برای پدر
- ۲۰۳.....۶-۴-۴ تحمل مشکلات توسط مادر به خاطر تنها نماندن
- ۲۰۴.....۷-۴-۴ میزان تحمل مشکلات توسط پدر به خاطر تنها نماندن
- ۲۰۵.....۵-۴ همگامی مشترک
- ۲۰۵.....۱-۵-۴ صرفنظر پدر از پس انداز به خاطر مادر
- ۲۰۶.....۲-۵-۴ میزان صرفنظر مادر از پس انداز به خاطر پدر
- ۲۰۷.....۳-۵-۴ ایثار مادر در پوشیدن لباسی که دوست ندارد به خاطر پدر
- ۲۰۸.....۴-۵-۴ توزیع فراوانی میزان ایثار پدر در پوشیدن لباسی که دوست ندارد به خاطر مادر
- ۲۰۹.....۵-۵-۴ صرفنظر پدر از خرید وسایل به خاطر مادر
- ۲۱۰.....۶-۵-۴ صرفنظر مادر از خرید وسایل به خاطر پدر
- ۲۱۱.....۷-۵-۴ قبول کردن دکوراسیون توسط پدر به خاطر مادر
- ۲۱۲.....۸-۵-۴ تغییر دادن دکوراسیون توسط مادر به خاطر پدر
- ۲۱۳.....۹-۵-۴ همراهی مادر در سفر با پدر

- ۲۱۴.....۱۰-۵-۴ همراهی پدر در سفر با مادر.....
- ۲۱۵.....۱۱-۵-۴ صرفنظر کردن پدر از میهمانی به خاطر مادر.....
- ۲۱۶.....۱۲-۵-۴ صرفنظر کردن مادر از میهمانی به خاطر پدر.....
- ۲۱۷.....۱۳-۵-۴ ایثار مادر در پختن غذایی که دوست ندارد به خاطر پدر.....
- ۲۱۸.....۱۴-۵-۴ ایثار پدر در خوردن غذایی که دوست ندارد به خاطر مادر.....
- ۲۱۹.....۱۵-۵-۴ ایثار مادر در مورد عدم رفت و آمد با فامیل به خاطر پدر.....
- ۲۲۰.....۱۶-۵-۴ ایثار پدر در مورد عدم رفت و آمد با فامیل به خاطر مادر.....
- ۲۲۱.....۶-۴ توصیف متغیرهای مستقل.....
- ۲۲۱.....۱-۶-۴ توصیف نظم و ابعاد آن.....
- ۲۲۳.....۷-۴ توصیف دینداری فرزندان و والدین.....
- ۲۲۳.....۱-۷-۴ بعد اعتقادی.....
- ۲۲۳.....۱-۱-۷-۴ اعتقاد به امر به معروف و نهی از منکر.....
- ۲۲۴.....۲-۱-۷-۴ اعتقاد به وجود شیطان.....
- ۲۲۵.....۳-۱-۷-۴ اعتقاد به روز قیامت.....
- ۲۲۶.....۴-۱-۷-۴ اعتقاد به قرآن.....
- ۲۲۷.....۵-۱-۷-۴ اعتقاد به حضرت مهدی(عج).....
- ۲۲۸.....۶-۱-۷-۴ اعتقاد به وجود فرشتگان.....
- ۲۲۹.....۷-۱-۷-۴ اعتقاد به وجود خدا.....
- ۲۳۰.....۲-۷-۴ بعد عاطفی.....
- ۲۳۰.....۱-۲-۷-۴ ترس از مرگ.....
- ۲۳۱.....۲-۲-۷-۴ احساس نزدیکی به خدا.....
- ۲۳۲.....۳-۲-۴-۷ احساس پوچ و بی هدف بودن زندگی بدون اعتقادات دینی.....
- ۲۳۳.....۴-۲-۷-۴ احساس معنویت در حرم امامان(ع).....
- ۲۳۴.....۵-۲-۷-۴ احساس ترس از خدا.....
- ۲۳۵.....۶-۲-۷-۴ احساس نیاز به توبه.....
- ۲۳۶.....۳-۷-۴ بعد پیامدی.....
- ۲۳۶.....۱-۳-۷-۴ توافق با عدم سختگیری در مورد خرید و فروش مشروبات الکلی.....
- ۲۳۷.....۲-۳-۷-۴ نادرست دانستن تقلب در پرداخت مالیات.....
- ۲۳۸.....۳-۳-۷-۴ توافق با مذهبی نبودن مدیران سیاسی.....
- ۲۳۹.....۴-۳-۷-۴ امکان اجرای همه قوانین اسلام.....
- ۲۴۰.....۵-۳-۷-۴ مبارزه با بد حجایی.....

۲۴۱ ۶-۳-۷-۴ موافقت با شرکت زنان در مسابقه فوتبال
۲۴۲ ۴-۷-۴ بعد مناسکی
۲۴۲ ۱-۴-۷-۴ شرکت در نماز جماعت
۲۴۳ ۲-۴-۷-۴ انجام فریضه روزه
۲۴۴ ۳-۴-۷-۴ خواندن قرآن
۲۴۵ ۴-۴-۷-۴ همکاری با مسجد یا مؤسسه اسلامی
۲۴۶ ۵-۴-۷-۴ نماز
۲۴۷ ۶-۴-۷-۴ شرکت در نماز جمعه
۲۴۸ ۷-۴-۷-۴ شرکت در اعیاد و عزاداری ها
۲۴۹ ۵-۷-۴ توصیف دینداری فرزندان، والدین و بازتولید دینداری
۲۴۹ ۱-۵-۷-۴ میزان و ابعاد دینداری فرزندان
۲۵۱ ۲-۵-۷-۴ میزان و ابعاد دینداری والدین
۲۵۲ ۳-۵-۷-۴ میزان بازتولید دینداری و ابعاد آن

۲۵۴..... فصل پنجم؛ تحلیل داده های تحقیق

۲۵۵ ۱-۵ تحلیل داده ها
۲۵۵ ۱-۱-۵ رابطه بین سن و درآمد با بازتولید دینداری و ابعاد آن
۲۵۶ ۲-۱-۵ رابطه بین تحصیلات پدر ، مادر و فرزند و بازتولید دینداری
۲۵۷ ۳-۱-۵ رابطه بین شغل پدر و بازتولید دینداری
۲۵۸ ۴-۱-۵ رابطه بین ابعاد نظم خانواده و بازتولید ابعاد دینداری
۲۶۰ ۵-۱-۵ رابطه بین ابعاد نظم خانواده و بازتولید دینداری
۲۶۱ ۶-۱-۵ رابطه بین بازتولید دینداری و ابعاد آن و نظم خانواده
۲۶۲ ۷-۱-۵ رگرسیون گام به گام

۲۶۳..... فصل ششم؛ بحث، نتیجه گیری و پیشنهادات

۲۶۴ ۱-۶ بحث و نتیجه گیری
۲۷۰ ۲-۶ پیشنهادات
۲۷۰ ۱-۲-۶ پیشنهادات پژوهشی
۲۷۱ ۲-۲-۶ پیشنهادات اجرایی

..... منابع و مآخذ

..... ضمائم

فهرست جداول

شماره و عنوان

صفحه

جدول شماره ۳-۱ سطح سنجش متغیرهای تحقیق و فنون تجزیه و تحلیل داده‌ها.....	۱۶۴
جدول شماره ۴-۱ توزیع فراوانی تحصیلات پدر و مادر.....	۱۶۷
جدول شماره ۴-۲ توزیع فراوانی شغل پدر و مادر.....	۱۶۸
جدول شماره ۴-۳ توزیع فراوانی تحصیلات فرزندان.....	۱۶۹
جدول شماره ۴-۴ توزیع فراوانی سن فرزندان.....	۱۷۰
جدول شماره ۴-۵ توزیع فراوانی درآمد خانواده.....	۱۷۱
جدول شماره ۴-۶ توزیع فراوانی علاقه مادر به پدر.....	۱۷۲
جدول شماره ۴-۷ توزیع فراوانی علاقه فرزند به پدر.....	۱۷۳
جدول شماره ۴-۸ توزیع فراوانی علاقه فرزند به مادر.....	۱۷۴
جدول شماره ۴-۹ توزیع فراوانی علاقه پدر به مادر.....	۱۷۵
جدول شماره ۴-۱۰ توزیع فراوانی علاقه پدر به پاسخگو.....	۱۷۶
جدول شماره ۴-۱۱ توزیع فراوانی علاقه مادر به پاسخگو.....	۱۷۷
جدول شماره ۴-۱۲ توزیع فراوانی علاقه پاسخگو به خواهر و برادر.....	۱۷۸
جدول شماره ۴-۱۳ توزیع فراوانی علاقه خواهر و برادر به پاسخگو.....	۱۷۹
جدول شماره ۴-۱۴ توزیع فراوانی توافق پدر و مادر در پس انداز.....	۱۸۰
جدول شماره ۴-۱۵ توزیع فراوانی توافق پدر و مادر در خرج و هزینه.....	۱۸۱
جدول شماره ۴-۱۶ توزیع فراوانی توافق پدر و مادر در عوض کردن منزل.....	۱۸۲
جدول شماره ۴-۱۷ توزیع فراوانی توافق پاسخگو با پدر و مادر در زمینه عوض کردن منزل.....	۱۸۳
جدول شماره ۴-۱۸ توزیع فراوانی توافق پدر و مادر در زمینه عوض کردن وسایل منزل.....	۱۸۴
جدول شماره ۴-۱۹ توزیع فراوانی توافق پاسخگو با پدر و مادر در زمینه عوض کردن وسایل منزل.....	۱۸۵
جدول شماره ۴-۲۰ توزیع فراوانی توافق پدر و مادر در زمینه خرید لباس.....	۱۸۶
جدول شماره ۴-۲۱ توزیع فراوانی توافق پاسخگو با پدر و مادر در زمینه خرید لباس.....	۱۸۷
جدول شماره ۴-۲۲ توزیع فراوانی توافق پدر و مادر در زمینه مسافرت و گردش.....	۱۸۸
جدول شماره ۴-۲۳ توزیع فراوانی توافق پاسخگو با والدین در زمینه مسافرت و گردش.....	۱۸۹
جدول شماره ۴-۲۴ توزیع فراوانی توافق والدین در زمینه دید و بازدید.....	۱۹۰

- جدول شماره ۴-۲۵ توزیع فراوانی توافق پاسخگو با والدین در زمینه دید و بازدید..... ۱۹۱
- جدول شماره ۴-۲۶ توزیع فراوانی توافق والدین در زمینه نوع غذا..... ۱۹۲
- جدول شماره ۴-۲۷ توزیع فراوانی توافق پاسخگو با والدین در زمینه نوع غذا..... ۱۹۳
- جدول شماره ۴-۲۸ توزیع فراوانی توافق والدین در دکوراسیون منزل..... ۱۹۴
- جدول شماره ۴-۲۹ توزیع فراوانی توافق پاسخگو با والدین در زمینه دکوراسیون منزل..... ۱۹۵
- جدول شماره ۴-۳۰ توزیع فراوانی توافق والدین در زمینه تربیت فرزندان..... ۱۹۶
- جدول شماره ۴-۳۱ توزیع فراوانی توافق پاسخگو با والدین در زمینه تربیت فرزندان..... ۱۹۷
- جدول شماره ۴-۳۲ توزیع فراوانی میزان نگرانی والدین در بیماری فرزندان..... ۱۹۸
- جدول شماره ۴-۳۳ توزیع فراوانی میزان ناراحتی والدین در شکست ازدواج فرزندان..... ۱۹۹
- جدول شماره ۴-۳۴ توزیع فراوانی میزان ناراحتی والدین در شکست تحصیلی فرزندان..... ۲۰۰
- جدول شماره ۴-۳۵ توزیع فراوانی میزان تحمل مشکلات توسط مادر به خاطر فرزندان..... ۲۰۱
- جدول شماره ۴-۳۶ توزیع فراوانی میزان تفاوت نداشتن بود و نبود فرزندان برای پدر..... ۲۰۲
- جدول شماره ۴-۳۷ توزیع فراوانی میزان تحمل مشکلات توسط مادر به خاطر تنها نماندن..... ۲۰۳
- جدول شماره ۴-۳۸ توزیع فراوانی میزان تحمل مشکلات توسط پدر به خاطر تنها نماندن..... ۲۰۴
- جدول شماره ۴-۳۹ توزیع فراوانی میزان صرفنظر پدر از پس انداز به خاطر مادر..... ۲۰۵
- جدول شماره ۴-۴۰ توزیع فراوانی میزان صرفنظر مادر از پس انداز به خاطر پدر..... ۲۰۶
- جدول شماره ۴-۴۱ توزیع فراوانی میزان ایثار مادر در پوشیدن لباسی که دوست ندارد به خاطر پدر..... ۲۰۷
- جدول شماره ۴-۴۲ توزیع فراوانی میزان ایثار پدر در پوشیدن لباسی که دوست ندارد به خاطر مادر..... ۲۰۸
- جدول شماره ۴-۴۳ توزیع فراوانی میزان صرفنظر پدر از خرید وسایل به خاطر مادر..... ۲۰۹
- جدول شماره ۴-۴۴ توزیع فراوانی میزان صرفنظر مادر از خرید وسایل به خاطر پدر..... ۲۱۰
- جدول شماره ۴-۴۵ توزیع فراوانی میزان قبول کردن دکوراسیون توسط پدر به خاطر مادر..... ۲۱۱
- جدول شماره ۴-۴۶ توزیع فراوانی میزان تغییر دادن دکوراسیون توسط مادر به خاطر پدر..... ۲۱۲
- جدول شماره ۴-۴۷ توزیع فراوانی میزان همراهی مادر در سفر با پدر..... ۲۱۳
- جدول شماره ۴-۴۸ توزیع فراوانی میزان همراهی پدر در سفر با مادر..... ۲۱۴
- جدول شماره ۴-۴۹ توزیع فراوانی میزان صرفنظر کردن پدر از میهمانی رفتن به خاطر مادر..... ۲۱۵
- جدول شماره ۴-۵۰ توزیع فراوانی میزان صرفنظر کردن مادر از میهمانی رفتن به خاطر پدر..... ۲۱۶
- جدول شماره ۴-۵۱ توزیع فراوانی میزان ایثار مادر در پختن غذایی که دوست ندارد به خاطر پدر..... ۲۱۷
- جدول شماره ۴-۵۲ توزیع فراوانی میزان ایثار پدر در خوردن غذایی که دوست ندارد به خاطر مادر..... ۲۱۸
- جدول شماره ۴-۵۳ توزیع فراوانی میزان ایثار مادر در مورد عدم رفت و آمد با فامیل به خاطر پدر..... ۲۱۹

- جدول شماره ۴-۵۴ توزیع فراوانی میزان ایثار پدر در مورد عدم رفت و آمد با فامیل به خاطر مادر ۲۲۰
- جدول شماره ۴-۵۵ توزیع فراوانی میزان نظم و ابعاد چهارگانه آن در خانواده های مورد مطالعه ۲۲۱
- جدول شماره ۴-۵۶ توزیع فراوانی میزان اعتقاد به امر به معروف و نهی از منکر ۲۲۳
- جدول شماره ۴-۵۷ توزیع فراوانی میزان اعتقاد به وجود شیطان ۲۲۴
- جدول شماره ۴-۵۸ توزیع فراوانی میزان اعتقاد به روز قیامت ۲۲۵
- جدول شماره ۴-۵۹ توزیع فراوانی میزان اعتقاد به قرآن ۲۲۶
- جدول شماره ۴-۶۰ توزیع فراوانی میزان اعتقاد به ظهور حضرت مهدی (عج) ۲۲۷
- جدول شماره ۴-۶۱ توزیع فراوانی میزان اعتقاد به وجود فرشتگان ۲۲۸
- جدول شماره ۴-۶۲ توزیع فراوانی میزان اعتقاد به وجود خدا ۲۲۹
- جدول شماره ۴-۶۳ توزیع فراوانی میزان ترس از مرگ ۲۳۰
- جدول شماره ۴-۶۴ توزیع فراوانی میزان احساس نزدیکی به خدا ۲۳۱
- جدول شماره ۴-۶۵ توزیع فراوانی میزان احساس پوچ و بی هدف بودن زندگی بدون اعتقادات دینی ۲۳۲
- جدول شماره ۴-۶۶ توزیع فراوانی میزان احساس معنویت در حرم امامان (ع) ۲۳۳
- جدول شماره ۴-۶۷ توزیع فراوانی میزان احساس ترس از خدا ۲۳۴
- جدول شماره ۴-۶۸ توزیع فراوانی میزان احساس نیاز به توبه ۲۳۵
- جدول شماره ۴-۶۹ توزیع فراوانی میزان توافق با عدم سختگیری در مورد خرید و فروش مشروبات الکلی ۲۳۶
- جدول شماره ۴-۷۰ توزیع فراوانی میزان نادرست دانستن تقلب در پرداخت مالیات ۲۳۷
- جدول شماره ۴-۷۱ توزیع فراوانی میزان توافق با مذهبی نبودن مدیران سیاسی ۲۳۸
- جدول شماره ۴-۷۲ توزیع فراوانی میزان توافق با امکان اجرای همه قوانین اسلام ۲۳۹
- جدول شماره ۴-۷۳ توزیع فراوانی میزان توافق با، مبارزه با بد حجابی ۲۴۰
- جدول شماره ۴-۷۴ توزیع فراوانی میزان موافقت با شرکت زنان در مسابقه فوتبال ۲۴۱
- جدول شماره ۴-۷۵ توزیع فراوانی میزان شرکت در نماز جماعت ۲۴۲
- جدول شماره ۴-۷۶ توزیع فراوانی میزان انجام فریضه روزه ۲۴۳
- جدول شماره ۴-۷۷ توزیع فراوانی میزان خواندن قرآن ۲۴۴
- جدول شماره ۴-۷۸ توزیع فراوانی میزان همکاری با مسجد یا مؤسسه اسلامی ۲۴۵
- جدول شماره ۴-۷۹ توزیع فراوانی میزان انجام فریضه نماز ۲۴۶
- جدول شماره ۴-۸۰ توزیع فراوانی میزان شرکت در نماز جمعه ۲۴۷
- جدول شماره ۴-۸۱ توزیع فراوانی میزان شرکت در اعیاد و عزاداری ها ۲۴۸
- جدول شماره ۴-۸۲ توزیع فراوانی میزان دینداری فرزندان و ابعاد آن ۲۴۹

جدول شماره ۴-۸۳ توزیع فراوانی میزان دینداری والدین و ابعاد آن.....	۲۵۱
جدول شماره ۴-۸۴ توزیع فراوانی میزان بازتولید دینداری و ابعاد آن.....	۲۵۲
جدول شماره ۵-۱ خروجی آزمون پیرسون در مورد رابطه بین سن و درآمد با بازتولید دینداری و ابعاد آن.....	۲۵۵
جدول شماره ۵-۲ خروجی آزمون تحلیل واریانس در مورد رابطه بین تحصیلات پدر و مادر و فرزند و بازتولید دینداری.....	۲۵۶
جدول شماره ۵-۳ خروجی آزمون تحلیل واریانس در مورد بین شغل پدر و بازتولید دینداری.....	۲۵۷
جدول شماره ۵-۴ خروجی آزمون پیرسون در مورد رابطه بین ابعاد نظم خانواده و بازتولید ابعاد دینداری.....	۲۵۸
جدول شماره ۵-۵ خروجی آزمون پیرسون در مورد رابطه بین ابعاد نظم خانواده و بازتولید دینداری.....	۲۶۰
جدول شماره ۵-۶ خروجی آزمون پیرسون در مورد رابطه بین بازتولید دینداری و ابعاد آن و نظم خانواده.....	۲۶۱
جدول شماره ۵-۷ خروجی آزمون رگرسیون گام به گام در مورد رابطه بین بازتولید.....	۲۶۲

فهرست اشکال

شماره و عنوان	صفحه
شکل شماره ۲-۲ کاهش ناکامی در نظام اجتماعی در نظر پارسونز.....	۱۰۸
شکل شماره ۲-۱ چهار عنصر نظم خرد.....	۱۱۹
شکل شماره ۲-۲ چهار بعد شخصیتی.....	۱۲۰
شکل شماره ۲-۳ چهار بعد «ما».....	۱۲۰
شکل شماره ۲-۴ چهار مشکل ماهوی نظم خرد.....	۱۲۲
شکل شماره ۲-۵ مدل لنسکی.....	۱۲۸
شکل شماره ۲-۶ مدل دیجانگ و فالکنر.....	۱۲۹
شکل شماره ۲-۷ مفاهیم کلی ابعاد دینداری از نظر کانینگهام و پیچر.....	۱۳۰
شکل شماره ۲-۸ مدل دینداری کینگ و هانت.....	۱۳۲
شکل شماره ۲-۹ مدل هیمل فارب.....	۱۳۴
شکل شماره ۲-۱۰ دسته بندی تعالیم انسانی و ویژگی های شخص دیندار در مدل آذربایجانی.....	۱۳۹

- شکل شماره ۲-۱۱ مدل دینداری شجاعی زند..... ۱۴۰
- شکل شماره ۲-۱۲ مدل استارک و گلاک..... ۱۴۷
- شکل شماره ۲-۱۳ مدل نظری..... ۱۵۰
- شکل شماره ۳-۱ روش محاسبه نمرات مقیاس در هر دو متغیر..... ۱۶۳

فصل اول
کلیات تحقیق

مقدمه

به نظر می‌رسد دین به عنوان نظامی از، ارزشها و هنجارهای عملی، و دینداری به عنوان رفتارها، باورها و اعتقادات به این نظام ارزشها و هنجارها، از دیرباز (و شاید از زمان شکل‌گیری موجود انسانی و جامعه) همواره دغدغه‌ای گریزناپذیر بوده است. معنابخشی به زندگی انسان، تسکین آلام و رنجهای بشر، آرایه راه‌حلهای نهایی در موقعیتهای مبهم و استرس‌زا و ایجاد همبستگی اجتماعی و در برخی موارد شکل‌دادن و تحریک احساسات و هیجانات جمعی که گاه به شورش، قیام و حتی انقلاب نیز ختم شده است (به غیر از انقلاب اسلامی ایران در طول تاریخ این مرز و بوم نیز کم از آن سراغ نداریم)، کنترل رفتارهای نابهنجار...، بخشی از کارکردهای دین و دینداری در جامعه است.

از طرف دیگر به نظر می‌رسد باید بپذیریم که دین و التزام عملی به آن (دینداری) دری به سوی حافظه تاریخی و هویت اصیل یک جامعه می‌گشاید. البته اگر بپذیریم که به قول دکتر علی شریعتی «اگر هنر، پنجره است، دین، دری به سوی جهان حقایق است». جامعه می‌تواند با بازتولید دینداری در نسلهای بعدی تضمینی برای بقا و استمرار خود و هویت تاریخی خود ایجاد کند. جامعه می‌تواند از این طریق، طبق نظر پارسونز، نظامها سیاسی، اجتماعی و شخصیتی را نیز بازتولید و استمرار بخشد و سکون و آرامش و تعادل را در آنها برقرار نماید. که صد البته هر کدام از این پیامدها می‌توانند به عنوان دستاورد و همچنین مقدمه‌ای برای دستاوردهای دیگر باشند.

از طرف دیگر برای بازتولید، جامعه مکانیسمهایی را تدارک می‌کند. از نظر جامعه‌شناسی، (چه رویکرد تضادگرا (برای مثال ر.ک. فصل ۲، بوردیو و مارکس و چه رویکرد سیستمی (ر.ک. فصل ۲ پارسونز)) جامعه‌پذیری، مکانیسم کلیدی برای این منظور است. جامعه‌پذیری، نیز خود مجموعه‌ای از مکانیسمهای پیچیده و درخور بحث است که تنها یک نمونه از آن رسانه‌های گروهی با همه عظمت و گستردگی‌شان هستند. اما به نظر ما، در جامعه ایرانی، علی‌رغم بدبینی برخی علمای صاحب نظر (ر.ک. فصل ۱۲ اینگه‌هارت) خانواده را باید در کانون توجه گذاشت.

خانواده به عنوان، سلول اصلی بافت اجتماعی (به قول کنت) با تواناییها و قابلیت هایش می تواند جامعه را در این زمینه یاری بسیار کند. تربیت، شکل گیری شخصیت، یادگیری رفتار، نهادینه شدن هنجار و بسیاری دیگر از عناصر سازنده یک عنصر اجتماعی، در خانواده است که بر روی انسان نصب می شود. بنابراین خانواده در تولید و بازتولید فرهنگ و دین و رفتارهای ملتزم به آنها نقش محوری دارد.

در این پژوهش به دنبال تأیید این فرض محوری هستیم که خانواده در بازتولید دینداری نقش دارد، در میان عناصر سازنده خانواده، ساختار درونی و از میان عوامل مؤثر بر ساختار درونی، نظم خانواده با تکیه بر نظریات پارسونز و چلبی مورد توجه قرار گرفته است.

۱-۱ بیان مسأله

جامعه ما از دیرباز با مذهب انس و الفت دیرینه داشته و باورهای دینی نقطه عطفی در بپاخیزی و شکل بندیهای جدید اجتماعی در گذشته و حال، بوده است چنانکه مثلاً انقلاب اسلامی ایران بر پایه مذهب شناخته می شود. اما آیا بعد از پیروزی انقلاب اسلامی دین و مذهب در نسلهای بعدی این مرز و بوم نیز نهادینه و درونی شده است؟ و آیا ارزشها، اعتقادات و عمل به شعائر دینی جایگاه ممتاز خود را در زندگی نسل جدید حفظ کرده است؟ اگر آری چه راهکارهایی برای تداوم این وضع مطلوب وجود دارد و اگر نه، چه باید کرد؟ برخی از مطالعات پیشین نسبت به این امر نتایجی بدست داده اند که به نظر تا حدی بدبینانه می آید و ما را به کنجکاوی بیشتر تشویق می کند، برای مثال طالبان می نویسد: « بعد از گذشت بیست سال از عمر انقلاب اسلامی در ایران بسیاری از مردم با مشاهده برخی شیوه های رفتاری جوانان به این نتیجه رسیده اند که اعتقادات و رفتارهای این دسته از افراد که تمامی سالهای زندگیشان را در ظل این نظام دینی سپری نموده اند، چندان مطلوب و خرسند کننده نیست و جامعه در انتقال ارزشها و موازین دینی

به نسل جدید خود کاملاً با شکست روبرو شده است (طالبان، ۱۳۷۷: ۱۲۳). همچنین برخی بررسیها نشان می‌دهد که در مقایسه با کشورهای کانادا، آمریکا و ترکیه، اگرچه جوانان ایرانی خود را مذهبی تر می‌دانند اما نسبت به انجام دادن مناسک مذهبی رغبت کمتری دارند (کاظمی پور، ۱۳۸۶: ۵۴-۵۷). به ویژه در دوران حاضر با گسترش علم و تکنولوژی، و به دنبال آن تکنولوژیهای دوربرد ارتباطی و اطلاعاتی همچون اینترنت و ماهواره، سریع شدن تغییرات اجتماعی و فرهنگی نسبت به گذشته و ایجاد شدن شکافهای بین نسلی که یکی از پیامدهای آن است این نگرانی بیشتر شده است. برخی مطالعات در شهر یزد نیز این موضوع را تا حدودی تأیید می‌کند. برای مثال جدیدترین تحقیق انجام شده توسط گروهی از پژوهشگران در شهر یزد نشان می‌دهد که سالخوردگان و صاحبانظران حوزه های متفاوت فرهنگی این دیار از وضعیت موجود فرهنگی جوانان راضی نبوده و آن فرهنگ دینی که باعث شده تا این خطه از کشورمان را از قدیم الایام دارالعباده بنامند در حال زوال می‌دانند و نسبت به آن نگرانند (حاجی زاده میمندی، ۱۳۸۷).

اینکه برای بررسی عوامل مؤثر بر میزان التزام دینی نسل جدید به ارزشها، اعتقادات و شعایر دینی کدام فاکتورها مهم اند، ممکن است پاسخهای زیادی را به ذهن برساند؛ عواملی مانند رسانه های جمعی، گروههای دوستان، آموزش و پرورش و غیره، اما در اینجا به توجه به اینکه خانواده از نظر جامعه شناسان به عنوان هسته مرکزی و به قول اگوست کنت پدر علم جامعه شناسی سلول اصلی جامعه بوده (کوزر، ۱۳۸۳: ۳۳) و یکی از عناصر اساسی و بلکه پایه ای ترین عنصر جامعه پذیری و انتقال ارزشها و عناصر فرهنگها به حساب می آید، عامل خانواده را برگزیده ایم، چرا که با نظرات گیدنز مبنی بر اینکه؛ مطالعه خانواده یکی از مهمترین حوزه های جامعه شناسی است چرا که عملاً در تمام جوامع هر کس در زمینه خانوادگی پرورش می یابد (گیدنز، ۱۹۹۳: ۳۹۸ و ۷۷) و همچنین بوردیو که می گوید؛ درونی کردن و پذیرش فرهنگ جدید نیز عملاً غیر ممکن است مگر توسط خانواده درونی شده باشد (بوردیو، ۱۹۷۰ به نقل از منادی، ۱۳۸۲: ۱۹۶) و نیز نظر برگر و لاکمن، مبنی بر اینکه یک خانواده سالم می تواند از طریق فرایند مشروع سازی،